

אדר"ה

ארץ ישראל ימצא קונים רבים ע"ז, ויושע לא מעט מזה אי"ה.

והנני מצפה להתבשר טוב משלומי וממצבו כעת בכלל ובפרט למלא דבריו אשר הבטיחני לכתוב לי בארוכה. ובוזה אשר מוקירו המתכבד באהבתו וידידותו - מצפה לישועה ולנחמה בכלל ישראל.

אלי' דוד ראבינאוויץ תאומים

בע"ה

קוצו של יוד⁵⁵

א[⁵⁶. במגילה ז' א' ב', רבי יהודה נשיאה שדר ליה לר' אושעיא אטמא דעיגלא תלתא וגרבא דחמרא, שלח ליה קיימת בנו רבינו ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים.

לא אחפץ להאריך בדברי הטורי אבן שהקשה בכאן ובג' השאלות, ומאשר כבר העירו האחרונים ע"ז ומהם הגאון ר' צבי הירש חיות ז"ל, ואין פה מקום לבא בפלפולים, ע"כ אכתוב בקצרה הנראה לי בעה"י דבר חדש, מה שלא שיערוהו מי שקדמוני.

הנה בירושלמי סוף הלכה (ו') [ד'] בפרקין⁵⁷, כתוב שם "ר' יודן נשיא שלח לר' הושעיא רבא חדא עטם וחד לגין דחמר, שלח ואמר ליה קיימת בני ומתנות לאביונים, חזר ושלח ליה חד עיגל וחד גרב דחמר, שלח ואמר ליה קיימת בני ומשלוח מנות לרעהו".

והנה ידענו שר' יודן נשיא שבירושלמי שהוא ר' יהודה נשיאה הנזכר בבבלי בהרבה מקומות היה נכדו של רבי יהודה הנשיא רבינו הקדוש שנקרא רבי, והוא - נכדו שנקרא בשמו - לא היה מגדולי האמוראים, ולפי מיעוט זכרוני הדל מעט מזעיר נזכר בהלכה בשמו, וכמעט

לא נמצא משמו גם בדבר הגדה גם בדבר הלכה, ורק יחוס אבותיו עמדה לו לעמוד בראש העם להיות שושילתא דיחוסא מבית נכדו של רבינו הקדוש סותם המשנה שלא היה כמותו בתורה וגדולה מימות משה רבינו ע"ה, והוא היה ניר לבית דוד כמבואר בכתובות ס"ב ב', אך בר' אושעיא מצינו שהיה ממיוחדי גדולי הדור בימיו, עד שר' יוחנן תלמידו אמר עליו בערובין י"ג ב' שלא היה בדורו כמותו, ויעוי' שם בדף נ"ג ע"א. - ובירושלמי נקרא בכל מקום ר' אושעיא רבה, ר' אושעיא הגדול.

ולזאת קשה הדבר מאוד נוסחת הבבלי שר' אושעיא שלח לו קיימת בנו רבינו אחרי שהיה גדול הרבה ממנו, ורחוק מאוד לומר שבשביל כבוד נשיאותו השפיל כבוד עצמו כ"כ עד שקראו רבינו. ובא האות, כי ר' יהודה נשיאה שלח לו לר' אושעיא מקודם, הרי שגם הוא היה מחזיקו לגדול ממנו.

ואולם נ"ל, כי האמת יורה דרכו, שהעיקר כגירסת הירושלמי, ובהקדם עוד דקדוק אחד, מה שבבבלי נאמר קיימת בנו, ומאי לשון בנו דקאמר.

אולם היטב גי' הירושלמי קיימת בני והוא לשון חביבות שנמצא בדברי חז"ל רבות פעמים, וביחוד מיוסד על מאמר חז"ל בספרי פרשת ואתחנן על פסוק ושננתם לבניך⁵⁸, אין בנים אלא תלמידים, וכמש"כ גם הר"מ בפ"א מת"ת⁵⁹, ע"כ לאשר גם הוא בודאי היה מתלמידיו, וכו' יוחנן שהיה בן דורו של ר' יהודה נשיאה, ע"כ שלח לו ר' אושעיא קיימת "בני" ומתנות לאביונים, וכצ"ל גם בבבלי "בני" במקום "בנו", ומלת רבינו הוא באמת ט"ס. - והוא טעות קל כקוצו של יוד.

ב[⁶⁰. בחור"מ סי' של"א סוף סעי' א' בהג"ה,

55 מאמר שלם בשם ובסגנון זה כתב רבינו בספרו זכר דבר, הנדפס בתוך 'אוצר כתבי האדר"ת' הוצאת אהבת שלום, עמ' י"ט ואילך. 56 הערה זו מופיעה שם (עמ' כ') בקיצור וכאן באה בתוספת דברים. מקצת מן הדברים כתב רבינו גם בהערותיו לספר שערי תודה ח"א, ווילנא תר"ע, ע"ש בסופו. 57 פ"א. 58 דברים ר' ז'. 59 הל' ב'. 60 ראה שם עמ' כ"א הע' ז'.